

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ТУКАЙ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ МУСАБАЙ-ЗАВОД АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ БАШКАРМА
КОМИТЕТЫ ЖИТӨКЧЕСЕ**

КАРАР

«30» декабрь 2025 ел

№ 19

«2026-2028 елларга Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Мусабай-Завод авыл жирлегендә юл хәрәкәте иминлеге турында» программаны раслау хакында

«Россия Федерациясендә 2018-2024 елларга юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү чаралары турында» Татарстан Республикасы Президентының «Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү чаралары турында» 2014 елның 6 декабрендәге ПУ-1115 номерлы Указы, «Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү чаралары турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 18.02.2023 номерлы «Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү чаралары турында» Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген арттыру чараларын гамәлгә ашыру, юл-транспорт һәлакәтләрен кыскарту һәм алардан килгән зыяннарны һәм алардан килгән зыяннарны киметү турында» Татарстан Республикасы Президентының 2018 елның 8 февралендәге 1-р номерлы Указы

КАРАР БИРӘМ:

1. «2026-2028 елларга Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Мусабай-Завод авыл жирлегендә юл хәрәкәте иминлеге» программасын расларга.
2. Өлеге карарны Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районының рәсми сайтында «авыл жирлекләре» бүлегендә (tukay.tatarstan.ru) һәм Татарстан Республикасы рәсми хокукий мәгълүмат порталында (<http://pravo.tatarstan.ru>) урнаштырырга.
3. Өлеге карар үтәлешен контрольдә тотуны үз җаваплылыгымда калдырам.

Башкарма комитет Житөкчесе

З.З.Хөсәинова

Мусабай-Завод авыл җирлеге
Башкарма комитеты Җитәкчесенең
2026 елның январендәге номерлы
карары белән расланган

**«2026-2028 елларга
Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы
Мусабай-Завод авыл җирлегендә юл хәрәкәте иминлеге» программасы**

**ТР, Тукай районы
2026 ел**

ПРОГРАММА ПАСПОРТЫ

Программаның исеме	«2026-2028 елларга Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Мусабай-Завод авыл җирлегендә юл хәрәкәте иминлеге» программасы
Программаны эшләү өчен нигез	«Россия Федерациясендә 2018-2024 елларга юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү чаралары турында» Татарстан Республикасы Президентының «Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү чаралары турында» 2014 елның 6 декабрендәге ПУ-1115 номерлы Указы, «Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү чаралары турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 18.02.2023 номерлы «Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү чаралары турында» Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген арттыру чараларын гамәлгә ашыру, юл-транспорт һәлакәтләрне кыскарту һәм алардан килгән зыяннарны һәм алардан килгән зыяннарны киметү турында» Татарстан Республикасы Президентының 2018 елның 8 февралендәге 1-р номерлы Указы
Программаның дәүләт заказчысы	Татарстан Республикасы Транспорт һәм юл хужалыгы министрлыгы
Программаны төп эшләүчеләр	Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Мусабай-Завод авыл җирлеге башкарма комитеты
Программаның максатлары һәм бурычлары	Программаның максаты – юл-транспорт һәлакәтләрнең авырлыгын киметү, гражданның гомерен, сәламәтлеген һәм аларның мөлкәтен саклауны тәмин итү, Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Мусабай-Завод авыл җирлеге юлларында аларның законлы хокукларын һәм имин хәрәкәт шартларын тәмин итү. Максатка ирешү шарты булып түбәндәге бурычларны хәл итү тора: - Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Мусабай-Завод авыл җирлегенең юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү буенча дәүләт системасын камилләштерү; - транспорт чараларын йөртүчеләрне һөнәри әзерләү, яңадан әзерләү сыйфатын күтәрү; - юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркыныч тәртибен кискәтү һәм транспорт чараларын йөртүчеләрнең ышанычлылыгын арттыру; - юл хәрәкәте иминлеген пропагандалауның, контроль-күзәтчелек эшчәнлегенең нәтиҗәлелеген арттыру; - транспорт чараларының конструктив һәм эксплуатацион куркынычсызлыгына, аларны тормышка ашыру механизмнарына кагылышлы таләпләрне камилләштерү; - юл хәрәкәтен оештыруның нәтиҗәле схемаларын, методларын һәм чараларын эшләү һәм куллану; - авыл җирлеге юлларында куркыныч участокларны бетерү һәм булдырмау; - балаларны гына түгел, өлкән яшьтәге кешеләрне дә (шул исәптән пенсионерларны) урамда һәм юлларда хәрәкәт итү куркынычсызлыгы кагыйдәләренә өйрәтү системасын камилләштерү; - авария-коткару эшләренең һәм юл-транспорт һәлакәтләрендә зыян күрүчеләргә ашыгыч медицина ярдәме күрсәтүнең нәтиҗәлелеген арттыру
Программаны тормышка ашыру вакыты	2026-2028 еллар
Тормышка ашыруның көтелгән соңгы нәтиҗәләр	Программаны тормышка ашыру нәтиҗәсендә авариянең индикатив күрсәткечләре кимү көтелә: юл-транспорт

	һәләкәтләренең авырлығы. Юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозу очраклары ачыклану дәрәжәсен республика буенча уртача күрсәткечтән югарырак күтәрергә, шул ук вакытта ЮХИДИ бүлекчәсе эшчәнлеген тизлекне арттыру, узып китү, юл чатында йөрү кагыйдәләрен үтмәү кебек бозуларны ачыклауга юнәлдерергә, бу юл-транспорт һәләкәтләренең кимүенә сизелерлек йогынты ясагачак. Авыл җирлеге территориясендә һәм ТР Тукай муниципаль районы юлларында автомобиль транспорты өлкәсендә аварияләлек дәрәжәсенең кимүе
Программаның төп чаралары	Муниципаль дәрәжәдә юл хәрәкәте иминлеге белән идарә итү структураларын камилләштерү, Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеге идарәсе дәүләт системасының хокукий һәм мәгълүмат базасын камилләштерү. Юл хәрәкәте иминлеге проблемалары буенча максатчан мәгълүмати-пропаганда кампанияләре үткөрү, массакүләм мәгълүмат чараларында юл хәрәкәте иминлеге мәсьәләләрен даими яктырту. Балалар һәм яшүсмерләрнең транспорт културасын тәрбияләү һәм куркынычсыз тәртипкә өйрәтүнең яңа формаларын һәм ысулларын эшләү һәм гамәлгә кертү, автотранспорт профилендәге спорт картинг-клублары, балалар яшүсмерләр автомәктәбе чөлтәрен булдыру. Машина йөртүчеләрне әзерләү системасын камилләштерү, автотранспорт чараларын йөртүчеләрнең һөнәри осталыгын күтәрү һәм әзерләү буенча алдынгы технологияләр үзәген булдыру. Контроль-күзәтчелек органнарының үзара хезмәттәшлеге системасын камилләштерү, тиз йөрешле хәрәкәт режимын контрольдә тоту өчен техник чаралар һәм җиһазлар кертү, техник карау чараларын гамәлгә кертү
Программаның ярдәмче программалары һәм төп чаралары үтәлешен оештыру өчен җаваплылар	Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Мусабай-Завод авыл җирлеге Башкарма комитеты
Финанслау күләме һәм чыганаclarы	Программаны финанслауның гомуми күләме 300,0 мең сум төшкел итә, шул исәптән: - район бюджеты һәм авыл җирлеге бюджеты акчалары хисабына 300,0 мең сум

КЕРЕШ

Өлеге Програма «2018-2024 елларга Россия Федерациясендә юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү стратегиясен раслау турында» 2018 елның 8 гыйнварындагы 1-р номерлы Россия Федерациясе Хөкүмәтенәң Россия Федерациясе Министрлар Кабинетының «Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү чаралары турында» 2014 елның 6 декабрендәге ПУ-1115 номерлы Указы, «Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү чаралары турында» Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген арттыру чараларын гамәлгә ашыру турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 18.02.2023 номерлы карары, «Юл-транспорт һәлакәтләрен кыскарту һәм алардан килгән зыяннарны киметү турында» күрсәтмәсе нигезендә эшләнган.

Өлеге Програма юл-транспорт һәлакәтләренең авырлыгын киметү, гражданның гомерен, сәламәтлеген һәм аларның мөлкәтен саклауны тәэмин итү, ТР Тукай муниципаль районы Мусабай-Завод авыл җирлегендә юлларында аларның законлы хокуклары гарантияләрен арттыру максатларында эшләнә.

Өлеге Програма түбәндәге бурычларны хәл итүгә юнәлдерелгән:

- Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Мусабай-Завод авыл җирлегендә юл хәрәкәте иминлеген дөүләт идарәсенең нәтиҗәлеләгән арттыру;
- юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркыныч тәртибен кискәтү һәм транспорт чараларын йөртүчеләрнең ышанычлылыгын арттыру;
- юл хәрәкәтен оештыруның нәтиҗәле схемаларын, методларын һәм чараларын эшләү һәм куллану;
- җирле юлларда куркыныч участокларны бетерү һәм булдырмау;
- авария-коткару эшләренең һәм юл-транспорт һәлакәтләрендә зыян күрүчеләргә ашыгыч медицина ярдәме күрсәтүнең нәтиҗәлеләгән арттыру.

1. Юл-транспорт һәлакәтләренең төп сәбәпләре булып тора:

- юл хәрәкәтендә катнашучыларның юл хәрәкәте кагыйдәләрен һәм һава-метеорологик шартларын үтәмәве;
- машина йөртүчеләрне эзерләү процессы белән төгәл, бердәм идарә итү булмау аларның эзерлек дәрәҗәсенә һәм сыйфатына карата оптималь таләпләр тәэмин итми;
- машина йөртүчеләрне эзерләү сыйфатына һәм юл хәрәкәтендә башка катнашучыларның юлларда үз-үзләрен тотышы культурасына карата таләпләрне арттыру укыту һәм тәрбияләү структурасында, формаларында һәм ысулларында адекват үзгәрешләр белән, мәгариф учреждениеләренең төп массасы педагогик кадрлар составын яхшырту белән бергә алып барылмый;
- халыкның юлларда үз-үзенә тоту культурасының үзгәрүче юл хәрәкәте шартларына туры килмәве;
- машина йөртүчеләрнең хезмәт һәм ял режимнарын үтәүне контрольдә тотуны камилләштерү;
- юлларның сыйфаты канәгатьләнәрлек булмау.

Жәмәгәтчелек фикерен сораштыру нәтиҗәләре күрсәткәнчә, авариялелек торышына хокукый нигилизм һәм куркынычсызлык таләпләренә битарафлык күрсәтү төп йогынты ясый. Сораштырылган шәхси транспорт йөртүчеләрнең якынча 30%ы үз гамәлләрен юл хәрәкәтендә катнашучыларның башка мәнфәгатьләренә туры китерми, 40%ы гадәт буенча юл хәрәкәте кагыйдәләрен боза, чөнки юлда беркайчан тәртип сакламый, 35%ы юл ситуациясе (юлның начар торышы, хәрәкәтне оештырудагы җитешсезлекләр, транспорт агымының югары тыгызлыгы һәм интенсивлыгы) юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозарга мәҗбүр иткән, дип санып, 13%ы юл хәлен кискәтү һәм 5%ы машина

йөртүченең игътибары читкә юнәлү дип раслый. Сораштырылучыларның 28%ы кайчан да булса исерек хәлдә транспорт белән идарә иткән, аларның 25%ы, транспорт руле артына утырганда, сизмәсләр һәм жәзага тартылмаслар дип өметләнгән, 20%ы машина йөртү сыйфатына һәм юл хәлен бәяләүгә алкоголь йогынты ясамаячак, дип санаган.

Моннан тыш, жәмәгатьчелек фикерен сораштыру бүгенге көндә машина йөртүчеләр һәм жәяүлеләр арасында үзара мөнәсәбәтләр бик киеренке булуын күрсәтә. Юл хәрәкәтендә катнашучы бу төркемнәрнең үзара каршы торыуы, кагыйдә буларак, юлларда куркыныч хәл тудыруга һәм әлеге төркемнәр арасындагы юл-транспорт һәлакәтләрнең шактый өлешендә үлемгә китерә.

Жәяүлеләр тарафыннан жәрәхәтләнүгә китергән юл хәрәкәте кагыйдәләрен төп бозулар булып машина йөргән жирдә билгеләнмәгән урында юл аша чыгу, көйләү сигналлары таләпләрен бозу, жәяүлеләрнең юлның машина йөрү өлешендә исерек хәлдә булуы тора. Жәяүлеләр кичүе булмаган урыннарда юлларны чыгу – иң зур куркыныч. Жәяүлеләрнең юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозуның объектив сәбәпләре:

- жәяүлеләр кичүләренең житәрлек булмавы;
- төзекләндерелгән тукталыш мәйданчыклары булмау;
- жәмәгать транспорты тукталу урыннарында «Автобус тукталышы урыны» юл билгеләре булмау;
- юл чатлары зонасында «Главная дорога», «Уступите дорогу» юл билгеләре булмау.

Юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү проблемасы халыкның иң киң катламнары, жәмәгатьчелек фикерен исәпкә алмыйча хәл ителә алмый. Социаль-психологик системалар, шул исәптән дини укулар, төрле рухи концепцияләр һәм ижтимагый берләшмәләр нигезендә халыкның киң массаларының үз-үзләрен тотышы формаларын һәм ижтимагый аңын формалаштыру тәжрибәсе кешеләрнең үз-үзләрен тотышы хакында массакүләм үзгәрешләргә исәп тотарга мөмкинлек бирә. Социаль-психологик системалар, шул исәптән дини укулар, төрле рухи концепцияләр һәм ижтимагый берләшмәләр нигезендә халыкның киң массаларының үз-үзләрен тотышы формаларын һәм ижтимагый аңын формалаштыру тәжрибәсе кешеләрнең үз-үзләрен тотышы хакында массакүләм үзгәрешләргә исәп тотарга мөмкинлек бирә.

Халык белән пропаганда-аңлату эшләре, балалардан башлап, даими алып барылырга тиеш һәм барыннан да элек юл хәрәкәтендәге вакыйгаларның тискәре нәтижәләренә бәйле потенциал куркынычны аңлауга, юл хәрәкәте иминлегә өлкәсендә нормаларны, кагыйдәләрне һәм стандартларны бозучыларга карата тискәре мөнәсәбәт формалаштыруга юнәлтелгән булырга тиеш. Моннан чыгып, юл хәрәкәтендә кешеләрнең хокукый тәртибен формалаштыру юнәлешләрен билгеләгәндә, халыкның төрле социаль һәм яшъ категорияләренә юнәлдерелгән дифференциацияләнгән пропаганда үткәрелергә тиеш.

Авариялелек дәрәжәсен, китерелгән кеше һәм матди югалтуларны бары тик дөүләт һәм ижтимагый оешмалар тарафыннан бөтен халыкның актив ярдәме белән законнар чыгару, икътисадый, техник һәм тәрбия характерындагы чаралар комплексын гамәлгә ашырганда гына киметергә мөмкин.

Юл хәрәкәтендә катнашучылар белән эшләүдә дөүләт сәясәтен камилләштерү буенча юлларда халыкның үз-үзен тотышы културасын күтәрүгә юнәлдерелгән проектны тормышка ашыру Мусабай-Завод авыл жирлегендә авариялелек дәрәжәсен киметергә мөмкинлек бирәчәк, бу юл-транспорт һәлакәтләрнен килгән зыянны каплауга матди чыгымнары киметәчәк.

2. ПРОГРАММАНЫҢ МАКСАТЛАРЫ ҺӘМ БУРЫЧЛАРЫ

Программаның максаты булып гражданның сәламәтлеген һәм аларның мөлкәтен саклауны тәмин итү, Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Мусабай-Завод авыл җирлегенә юллары буенча имин хәрәкәт итү шартларына аларның законлы хокукларын гарантияләү тора. Максатка ирешү шарты булып түбәндәге бурычларны хәл итү тора:

- җирлектә юл хәрәкәте иминлеген дөүләт идарәсенең нәтиҗәләгән арттыру;
- юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркыныч тәртибен кисәтү һәм транспорт чараларын йөртүчеләрнең ышанычлылыгын арттыру;
- юл хәрәкәтен оештыруның нәтиҗәле схемаларын, методларын һәм чараларын эшләү һәм куллану;
- авыл җирлегенә юлларында куркыныч участокларны бетерү һәм булдырмау;
- авария-коткару эшләренә һәм юл-транспорт һәлакәтләрендә зыян күрүчеләргә ашыгыч медицина ярдәм күрсәтүнең нәтиҗәләгән арттыру.

3. ПРОГРАММНЫҢ ТӨП ЧАРАЛАРЫ. ПРОГРАММА ЧАРАЛАРЫНЫҢ (БҮЛЕКЛӘРНЕҢ) СИСТЕМАСЫ

Программаның максатына 5 максатчан проект белән тәкъдим ителгән программа чаралары комплексын тормышка ашыру нигезендә ирешү күздә тотыла:

1 проект. Юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү белән идарә итүнең муниципаль системасын камилләштерү

Проектның төп максаты булып Тукай муниципаль районы Мусабай-Завод авыл җирлегендә юл хәрәкәте иминлеген дөүләт идарәсенең нәтиҗәләгән арттыру тора.

Чаралар планында юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү белән идарә итү системасын алга таба камилләштерү каралган. Бу бурыч хәзерге вакытта аеруча актуаль. Әлеге проект кысаларында җирлек дәрәжәсендә идарә структураларын камилләштерү, юл хәрәкәте иминлеген белән идарә итүнең дөүләт системасын хокукий һәм мәгълүмати тәмин итү буенча чаралар комплексын (түбәндә китерелгән) тормышка ашыру күздә тотыла.

Юл хәрәкәте иминлеген өлкәсендә юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү һәм оештыруга карата таләпләрне билгеләүче, әлеге таләпләрне тормышка ашыру тәртибен һәм аларны бозган өчен җаваплылыкны билгеләүче норматив базаны камилләштерү буенча эш алып бару планлаштырыла. Автомобиль транспортында пассажирлар йөртү иминлеген арттыруга юнәлдерелгән чаралар комплексы гамәлгә ашырылачак.

Юл-транспорт һәлакәтләренә авыр нәтиҗәләрен киметү өчен, проектта авария-коткару эшләренә оперативлыгын һәм нәтиҗәләгән арттыру чараларын гамәлгә ашыру каралган.

Юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү, аварияләргә булдырмау максатыннан, автотранспорт предприятиеләре тарафыннан өстәмә рәвештә түбәндәге чаралар эшләнә:

1. Начар климат шартларында машина йөртүчеләрнең эшенә ныклы контроль, яшь машина йөртүчеләрнең мөстәкыйль эшләвен, аларның машина йөртү күнекмәләрен тикшерүне тәмин итүне контрольдә тоту оештырылган.

2. Юл хәрәкәте кагыйдәләре һәм машина йөртү күнекмәләре буенча йөртүчеләрнең белемнәрен өстәмә тикшерүләр үткәрелә.

3. Ял көннәрендә, төнлә һәм эштән тыш эшләрдә 3 айдан да ким эш стажы булган йөртүчеләргә эшкә җәлеп итү тыела.

4. Хәрәкәттәге составка техник хезмәт күрсәтү һәм ремонтлау сыйфатын контрольдә тоту тәмин ителгән.

5. Куркыныч участокларда хәрәкәт режимнарын үтәүне контрольдә тоту көчәйтелде.

6. Хәрәкәт иминлеген тәмин итү мәсьәләләре буенча машина йөртүчеләр-остазлар белән инструктив-методик киңәшмәләр, семинарлар үткәрелә.

7. Барлык юл-транспорт һәлакәтләре дә тикшерелә.

Һәр предприятиедә күчмә составны ремонтлау, линиягә чыгарганда һәм предприятиегә кайтканда аның техник торышы, күчмә составны экипировкалау, машина йөртү составына яңа медицина таныклавы, рейс алды һәм рейстан соң контроль тикшерү, машина йөртүчеләрнең хезмәт һәм ял режимын үтәү өчен җавап бирүче структуралар бар. Кышкы һәм җәйге эш шартларына күчкәндә сезонлы инструктажлар үткәрелә. Машина йөртүчеләр составына юл-транспорт һәлакәтләренең барлык очраклары һәм сәбәпләре дә хәбәр ителә.

2 проект. Юл хәрәкәтендә катнашучылар белән эшләүдә дәүләт сәясәтен камилләштерү

2026-2028 елларга каралган «Юл хәрәкәте иминлеген арттыру буенча чараларга иҗтимагый ярдәм оештыру» проектындагы күп кенә чараларны «Юл хәрәкәтендә катнашучылар белән эшләүдә дәүләт сәясәтен камилләштерү» проектының икенче этабында дәвам итү күздә тотыла. Максатчан мәгълүмати-пропаганда кампанияләре ярдәмендә юл хәрәкәте иминлеге проблемасы буенча җәмәгатьчелек фикерен формалаштыру, халыкны уку туының нәтиҗәле методларын кертү буенча эш дәвам итәчәк, шул исәптән балалар һәм яшүсмерләр белән юлларда куркынычсызлык кагыйдәләренә өйрәтү буенча эш көчәйтеләчәк. Машина йөртүчеләрнең һөнәри ышанычлылыгын арттыру буенча чаралар каралган. Аларның төп өлешләре булып машина йөртүчеләрне әзерләү системасын камилләштерү, юл хәрәкәте кагыйдәләрен системалы рәвештә бозучы машина йөртүчеләр белән профилактик эш алып бару, йөртүчеләргә психофизиологик диагностика үткөрү нигезләрен булдыру тора.

Проектның төп максаты – юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркыныч тәртибен кисәтү һәм транспорт чараларын йөртүчеләрнең һөнәри ышанычлылыгын арттыру.

Проект кысаларында массакуләм мәгълүмат чараларын файдаланып, юл хәрәкәтендә катнашучыларның куркынычсыз тәртибен формалаштыруга, табипка кадәр беренче ярдәм күрсәтү методларына һәм юл хәрәкәтенең хокукий мәсьәләләренә юнәлдерелгән чаралар комплексын, массакуләм мәгълүмат чараларында юл хәрәкәте иминлеген оештыру һәм тәмин итү мәсьәләләре буенча даими макуләләр циклын, юл хәрәкәте иминлеге торышын аңлату һәм юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү буенча күрелә торган чаралар турында белгечләр чыгышлары күздә тотыла.

Массакуләм мәгълүмат чаралары ярдәмендә җәмәгатьчелек фикерен формалаштыру һәм юл хәрәкәте кагыйдәләрен үтәү буенча махсус пропаганда кампанияләрен оештыру һәм үткөрү күздә тотыла. Бу кампанияләр контроль-күзәтчелек органнары эшчәнлеген белән яраштырылырга һәм юл хәрәкәтендә катнашучыларның үз-үзләрен тотышын максатчан контрольдә тотуны гамәлгә ашырырга тиеш.

Өлеге чараларны тормышка ашыру халыкның игътибарын юл хәрәкәте иминлеге проблемасына җәлеп итүне, үткәрелә торган чараларга иҗтимагый ярдәм күрсәтүне һәм юл хәрәкәтендә катнашучыларда куркынычсызлык стандартларын формалаштыруны тәмин итәргә тиеш.

Проектта юл хәрәкәтендә аеруча якланмаган катнашучыларга, балаларга, яшүсмерләргә, шулай ук пенсионерларга аерым игътибар бирелә. Балаларны һәм яшүсмерләргә транспорт културасына өйрәтүнең һәм тәрбияләнүнең юлларда һәм урамнарда үз-үзләрен дәрәс тоту күнекмәләрен һәм белемнәрен актив, иҗади яктан үзләштерүне тәмин итә торган яңа, нәтиҗәлерәк формаларын һәм ысулларын кертү каралган: юл хәрәкәте иминлеге буенча иң яхшы рәсем һәм плакат конкурсы үткөрү,

автотранспорт профилендәге спорт клубларын, урта белем бирү мәктәпләре каршындагы велошәһәрчеләр төзү каралган.

Проектта каралган мәним юнәлешләрнең берсе булып юл хәрәкәте кагыйдәләрен бозган машина йөртүчеләр белән профилактик эш алып бару тора.

Исерек хәлдә ясалган юл-транспорт һәлакәтләрен кисәтү өчен машина йөртүчеләргә рейс алды тикшерүе үткәргә кирәк. Көтелгән нәтижә – исерек хәлдә ясалган юл-транспорт һәлакәтләренең кимүе.

Юл-транспорт һәлакәте урынында беренче булып ЮХИДИ бүлгә хезмәткәрләре һәм автотранспорт йөртүчеләре була. Зыян күргәннәргә беренче медицина ярдәме күрсәтү өчен ЮХИДИ бүлгә хезмәткәрләре, шулай ук машина йөртүчеләр беренче ярдәм күрсәтүнең билгеле бер күнекмәләренә ия булырга тиеш. Беренче медицина ярдәме күрсәтү буенча укуларны Тукай районы үзәк хастаханәсе үткәрә, укуы программасы 16 сәгатькә исәпләнгән.

Югарыда әйтелгәннәрне исәпкә алып, проектта балаларны һәм яшүсмерләрен транспорт культурасына өйрәтүнең һәм тәрбияләүнең юлларда һәм урамнарда үз-үзләрен дәрәс тоту күнекмәләрен һәм белемнәрен актив, ижади яктан үзләштерүне тәмин итә торган яңа, нәтижеләрек формаларын һәм ысулларын кертү каралган.

3 проект. Юл хәрәкәтен оештыруны һәм шартларын камилләштерү

Өлгә проектынң төп максаты булып Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Мусабай-Завод авыл җирлегендә юл хәрәкәте оештыруның тагын да нәтижеләрек схемаларын, методларын һәм чараларын эшләү һәм куллану, юл хәрәкәте шартларын камилләштерү юлы белән юл-транспорт һәлакәтләре килеп чыгу куркынычын киметү тора. Куелган максатка ирешү чарасы булып юллардагы куркыныч участокларны һәм куркыныч хәрәкәт шартларын бетерү һәм кисәтү буенча чаралар комплексын тормышка ашыру тора.

«Татавтодор» ААҖнең Чаллы филиалы 395,1 км территориаль автомобиль юлына хезмәт күрсәтә. Районның гамәлдәге автомобиль юллары челтәре нигездә формалашкан. Әмма күп кенә параметрлар буенча ул автомобиль хәрәкәтенең барлык үсә баручы таләпләренә туры килми, шуңа күрә транспорт чыгымнарын бөтен яклап киметү бурычы белән беррәттән, районда гамәлдәге автомобиль юллары челтәрен камилләштерү эше дә дәвам ителергә тиеш, ул теләсә нинди хужалык элементләрен гамәлгә ашырганда уңайлыкның һәм рентабельлекнең гарантияләнгән дәрәжәсен тәмин итәчәк.

Анализ мәгълүматлары буенча җирле әһәмияттәге гомуми файдаланудагы автомобиль юллары (поселок эчендәге) күчеш тибындагы өслеккә ия. Бу юллар ныклык күрсәткечләре һәм автомобиль транспорты хәрәкәте куркынычсызлыгы буенча төзелеш нормаларының һәм кагыйдәләренең заманча таләпләренә конструктив туры килми.

Шулай итеп, җирлекләрдә күчмә типтагы юллар саны шактый. Барлык торак пунктлар һәм авыл хужалыгы предприятиеләре дә каты өслекле юллар белән тәмин ителмәгән. Шуңа күрә Программа чаралары юл шартларын гомуми яхшыртуга һәм юл-транспорт һәлакәтләре концентрациясе участокларын бетерүгә ярдәм итә.

Гамәлдәге юлларны гомуми яхшырту аларга шундый форма бирүгә һәм юл хәрәкәте кагыйдәләре таләпләренә туры килә торган хәрәкәтне җайга салуны тәмин итүгә юнәлдерелгән.

, Юл-транспорт һәлакәтләренең, шул исәптән аеруча авыр нәтижеләрнең сәбәпләр структурасында машина йөртүчеләрнең аруы мәним факторларның берсе буларак, машина йөртүчеләрнең хезмәт һәм ял режимнарын үтәүгә контрольне камилләштерүне таләп итә. Нәтижәле контрольне гамәлгә ашыру транспорт чараларын хәрәкәт параметрларын теркәү җайланмалары белән техник җиһазландырганда мөмкин булчак.

4 проект. Юл хэрэкэте иминлеген тээмин итү өлкөсөндө контроль-күзөтчөлөк эшчөнлеген камиллөштөрү

Юл-транспорт һалакәтләрән кисәтү буенча нәтижәле чараларның берсе булып контроль-күзөтчөлөк эшчөнлеген активлаштыру тора. Контроль-күзөтчөлөк эшчөнлегә түбәндәгеләрне үз эченә ала: юл хэрәкәтендә катнашучыларның эшчөнлеген (юл хэрәкәте кагыйдәләре таләпләрән үтәү) контрольдә тоту; тимер юл аркылы чыгу урыннарын һәм юлларны, ясалма корылмаларны карап тотуны һәм линиягә чыгуы транспортның төзөкләген контрольдә тоту.

Проектның төп максаты булып хокукий, оештыру, мәгълүмати һәм техник тээмин итүне камиллөштөрү юлы белән, контроль-күзөтчөлөк эшчөнлегенә нәтижәлеләген арттыру хисабына аварияләрне киметү тора.

Өлегә максатны тормышка ашыру өчен түбәндәге бурычларны хәл итү күздә тотыла:

- юл хэрәкәте иминлегә өлкөсөндә ведомствоара компетенциягә ия контроль-күзөтчөлөк органнарының нәтижәле хезмәттәшлегә системасын булдыру.

Юл-транспорт һалакәтләрә концентрациясе участокларын бетерүгә һәм юл шартларын яхшыртуга юнәлдерелгән Программаның беренче этабы чаралары шулай ук юл-транспорт һалакәтләрә концентрациясе участкаларында һәм башка потенциал куркыныч участкаларда юл эшләрән башкарганда алга таба да үсеш алды, автомобиль юлларында куркынычсыз транспорт развязкасын урнаштыру каралган. Юл-транспорт һалакәтләрән ачыклауның һәм зыян күрүчеләргә беренче ярдәм күрсәтүнең мәгълүмати системасын алга таба үстерү, шулай ук госпитальгә кадәргә этапта медицина ярдәме күрсәтү системасын үстерү күздә тотыла;

- гамәлдәге законнарға, башка норматив хокукий актларга үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү, юл хэрәкәтен оештыру өлкөсөндә кагыйдәләр, стандартлар, техник нормалар һәм башка норматив документлар эшләү, машина йөртүчеләргә транспорт чаралары белән идарә итү хокукы алу һәм укуту; пассажирлар йөрткөндә һәм йөк ташыганда юл хэрәкәте иминлеген тээмин итү, транспорт һәм юл хужалыгы объектларын, продукциясен һәм хезмәтләрән мәжбүри сертификацияләү; юл хэрәкәте иминлеген тээмин итүгә бәйлә эшчөнлекне лицензияләү;

- юл хэрәкәте кагыйдәләрен бозуны теркәү оператив-техник чараларны, машина йөртүчеләрне әзерләү һәм аларның торышын, транспорт чараларын эксплуатацияләү, юллар төзү һәм эксплуатацияләүне диагностикалау приборларын һәм чараларын эшләү һәм кертү.

Юлларның һәм юл корылмаларының сакланышын тээмин итү өчен куркыныч, зур габаритлы һәм авыр йөкләр ташуны контрольдә тоту буенча нәтижәле чаралар системасын эшләрәгә һәм юл чөлтәрән үлчәү контроле пунктлары белән тээмин итәргә кирәк.

Бу өлкәдә тизйөрешле хэрәкәт режимнарына, машина йөртүчеләрнең һәм пассажирларның куркынычсызлык каешларын һәм мотошлемнары куллануга контрольне көчәйтү, исерек яисә наркотиктан исергән хәлдә машина йөртүчеләрне ачыклау буенча бурычлар өстенлекле булып тора.

Тулаем алганда, контроль-күзөтчөлөк органнарының юл хэрәкәте буенча эшен камиллөштөрү түбәндәгеләрне үз эченә ала:

- хэрәкәт куркынычсызлыгы өлкөсөндә контроль һәм күзөтчөлөк системасын камиллөштөрү буенча норматив-хокукий һәм оештыру документларын эшләү һәм раслау;

- ЮХИДИ бердәм мәгълүмати-әзләү системасын кертү;

- автотранспорт чаралары хэрәкәтен мониторинглау һәм анализлау системасын оештыру, транспорт хэрәкәте тыгыз участкаларны, концентрация урыннарын ачыклау;

- кышкы чорда юлларны карап тотуны оештыруны, контрольдә тотуны һәм техник тээмин итүне камиллөштөрү;

- дәүләт техник карау станцияләре контролерларын әзерләү һәм яңадан әзерләү программасын эшләү һәм тормышка ашыру;

- социаль мәсьәләләргә хәл итү (ЮХИДИ хезмәткәрләргә өчен торак төзү һәм сатып алу, ЮХИДИ ветераннарына матди ярдәм күрсәтү һ. б.)

Хезмәткәрләрнең контроль-күзәтчелек эшчәнлегенә нәтижәлелеге аларның техник тәмин ителешенә дәрәжәсенә бәйле.

5 проект. Фәнни-тикшеренү һәм тәҗрибә-конструкторлык эшләре

Программа чараларын тормышка ашыруның югары нәтижәлелегенә ирешү һәм юл-транспорт һәлакәтләрен кискүтү буенча эш сыйфатын арттыру өчен юл хәрәкәтне иминлеген системасының бөтен эшчәнлегенә юл хәрәкәтне оештыру турында иң заманча белемнәргә һәм юл-транспорт һәлакәтләрен кискүтү эшен камилләштерү, юл чөлтәрен формалаштыру, транспорт хәрәкәтне иминлегенә һәм башка белем өлкәләргә арасында үзара бәйләнешкә нигезләнәргә тиеш.

Юл хәрәкәтне иминлегенә буенча фәнни тикшеренүләр гамәли булып тора. Алар юл-транспорт һәлакәтләрен булдырмауда яки аларның санын киметүдә нәтижәле булырга мөмкин, дип санала. Әгәр дә юл-транспорт һәлакәтләргә мөһим социаль-иқтисади проблема дип танылмаса, фәнни тикшеренүләргә аклау кыенрак булып иде.

Шунысын да билгеләп үтәргә кирәк, фәнни тикшеренүләрнең беренче максаты юл-транспорт һәлакәтләрен булдырмау түгел, ә белем алу. Әмма бу белемнәр юл-транспорт һәлакәтләрен булдырмауда әһәмиятле булырга мөмкин. Ничек кенә булмасын, шуны ышанып әйтәргә була: фәнни тикшеренүләрнең сыйфаты югарырак булган саен, аның карарлар кабул итүгә йогынтысы зуррак.

Бу өлкәдә фәнни-тикшеренү эшләренә нигезе булып, мәсәлән, түбәндәгеләр тора:

- аеруча авыр нәтижәләргә китергән юл-транспорт һәлакәтләренә сәбәпләрен комплекслы тикшерү;

- юл-транспорт һәлакәтләренә торышы һәм проблемалары мониторингы;

- ижтимагый фикер мониторингы;

- юл-транспорт һәлакәтләргә күрсәткечләрен дәүләт исәбенә алу системасын камилләштерү буенча методик рекомендацияләр эшләү;

- юл хәрәкәтне кагыйдәләрен бозучы машина йөртүчеләргә яңадан әзерләү буенча уку-программа документациясен эшләү;

- авто/транспорт чараларын йөртүчеләргә әзерләүчеләрнең уку-укуту планнарын һәм программаларын эшләү;

- автотранспорт чараларын йөртүчеләргә әзерләүнең инновацион технологияләрен эшләү;

- хәзерге вакытта психологик аспектларны исәпкә алмыйча, жәмгыять эшчәнлегенә бер генә өлкәсендә дә нәтижәләргә ирешеп булмый.

Юл хәрәкәтне өлкәсә дә искәрмә булып тормый, аның уңышы күп очракта кешегә, аның останлыгына, күнекмәләренә, психика үзгәрчәкләренә һәм халәтенә бәйле. Барлык юл-транспорт һәлакәтләренә 3/4 транспорт чараларын йөртүчеләр гәбә белән, аларның табигый яки хезмәт эшчәнлегенә барышында алынган психофизиологик сыйфатларына, агымдагы психик яки физик халәтне бозылуга, психик эшчәнлек процессында тоткарлыкларга бәйле хаталары нәтижәсендә килеп чыга.

Транспортта авариягә киметүгә юнәлдерелгән иң нәтижәле чараларның берсе – йөртүчеләргә кандидатларны да, аларның эш үзгәрчәкләрен билгеләгәндә (такси, автобуслар, йөк транспорты, куркыныч яки аеруча кыйммәтле йөк ташу, еракка ташу һ.б.) машина йөртүчеләргә дә психофизиологик сайлап алу. Галимнәр тарафыннан машина йөртүчеләргә өчен һөнәри яктан мөһим булган сыйфатлар ачылган, аларга шөгыльләнәп ирешеп булмый, компенсацияләнми һәм аларның булмавы машина йөртүчеләргә булу

мөмкинлеген шик астына куя. Алдынгы автомобиль илләренең транспорт психологлары бәяләвенчә, психофизиологик сайлап алуны кертү юл-транспорт һәлакәтләре санын 20%ка киметергә мөмкин.

Шунысын да билгеләп үтәргә кирәк, гамәлдәге кадрлар агентлыклары инде хәзер үк персоналны, шул исәптән машина йөртүчеләрне сайлау буенча хезмәт тәкъдим итә. Шул ук вакытта алар психологик портрет төзү белән генә чикләнәләр, бу машина йөртүчеләр өчен җитәрлек түгел, чөнки безне, барыннан да элек, аның командада нинди булуы түгел, ә юл-транспорт һәлакәтенә элөгү ешлыгы кызыксындыра.

Эшкә урнашканда психодиагностика кертү шулай ук уңай фактор булып тора, ул машина йөртүчеләрнең җаваплылыгын һәм дисциплинасын арттыра, кадрлар агымын киметә, бу юл-транспорт һәлакәтләрендә чагылыш тапмый калмый.

3. ПРОГРАММАНЫ ФИНАНСЛАУ

Программаны финанслауның гомуми күләме 300,0 мең сум тәшкил итә.

Муниципаль бюджетлардан финанслар белән идарә итүче – авыл җирлеге Башлыгы, район Башлыгы.

Өлеге финанслау күләмнәре тиешле финанс елына бюджетларны формалаштырганда төгәлләштерелергә тиеш.

Моннан тыш, мөмкинлек булган саен район бюджеты акчалары, максатчан һәм ирекле иганәләр җәлеп ителәчәк.

4. ПРОГРАММАНЫ ТОРМЫШКА АШЫРУ МЕХАНИЗМНАРЫ

Өлеге Программа «2018-2020 елларда юл хәрәкәте иминлеген арттыру» федераль максатчан программасын алга таба үстерү, Россия Федерациясе Хөкүмәтенең «2013-2020 елларда юл хәрәкәте иминлеген арттыру» федераль максатчан программасы концепциясен раслау турында» 2012 елның 27 октябрендәге 1995-р номерлы күрсәтмәсен, шулай ук Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының «2013 елга «Татарстан Республикасында юл хәрәкәте иминлеген арттыру» республика максатчан программасын раслау турында» 2012 елның 29 октябрендәге 911 номерлы карарын гамәлгә ашыру булып тора һәм ул Россия Федерациясе Граждан кодексы, «Дәүләт һәм муниципаль ихтыяҗлар өчен товарлар китерүгә, эшләр башкаруга, хезмәтләр күрсәтүгә заказлар урнаштыру турында» 2005 елның 21 июлендәге 94-ФЗ номерлы Федераль закон һәм Россия Федерациясенең һәм Татарстан Республикасының башка норматив хокукий актлары нигезендә гамәлгә ашырыла.

5. ТРАНСПОРТ ЧАРАЛАРЫ ХУҖАЛАРЫНЫҢ ГРАЖДАНЛЫК ҖАВАПЛИЛЫГЫН ИМИНИЯТЛӘШТЕРҮ

Зыян күрүчеләр транспорт чараларыннан файдаланганда, аларның тормышына, сәламәтлегенә һәм мөлкәтенә китерелгән зыянны каплау хокукларын яклау максатында, күрсәтелгән федераль закон белән транспорт чаралары хуҗаларының гражданлык җаваплылыгын мәҗбүри иминиятләштерүнең (алга таба – мәҗбүри иминиятләштерү) хокукий, икътисадый һәм оештыру нигезләре билгеләнә.

Мәҗбүри иминиятләштерүнең төп принциплары булып тора:

- күрсәтелгән федераль законда билгеләнгән чикләрдә зыян күрүчеләрнең тормышына, сәламәтлегенә яисә мөлкәтенә китерелгән зыянны каплау гарантиясе;

- транспорт чаралары хуҗаларының гражданлык җаваплылыгын иминиятләштерүнең гомуми һәм мәҗбүри булуы;

- Россия Федерациясе территориясендә күрсәтелгән Федераль закон белән билгеләнгән гражданлык җаваплылыгын иминиятләштерү бурычын үтәмәгән транспорт

чараларын кулланмау, транспорт чаралары хужаларының юл хәрәкәте иминлеген арттыруда икътисадый кызыксынуы.

Транспорт чаралары хужалары элге Федераль законда билгеләнгән шартларда, тәртиптә һәм аның нигезендә иминиятләүчеләр сыйфатында транспорт чараларынан файдаланганда башка затларның тормышына, сәламәтлегенә яки мөлкәтенә зыян килү нәтижәсендә килеп чыгарга мөмкин булган граждандык җаваплылыгын үз хисабына иминиятләштерергә тиеш.

Мәжбүри иминият килешүе төзелә торган шартлар Россия Федерациясә Хөкүмәте тарафыннан чыгарыла торган мәжбүри иминиятләштерү кагыйдәләрендә булган мәжбүри иминият шартнамәсенә типлаштырылган шартларына туры килергә тиеш.

Транспорт чарасы хужасының Россия Федерациясә территориясендә транспорт чарасыннан файдаланганда зыян күрүчеләрнең тормышына, сәламәтлегенә яисә мөлкәтенә зыян килү аркасында барлыкка килгән йөкләмәләр буенча граждандык җаваплылыгы куркынычы белән бәйлә мөлкәт мәнфәгатьләре мәжбүри иминият объекты булып тора.

Транспорт чаралары хужалары тарафыннан мәжбүри иминиятләштерү мәжбүри иминият шартнамәләре төзү юлы белән гамәлгә ашырыла.

Мәжбүри иминият шартнамәләрендә транспорт чаралары хужаларының граждандык җаваплылыгы иминиятләштерелгән транспорт чаралары күрсәтелә.

Мәжбүри иминият килешүе буенча транспорт чарасы хужасының, шулай ук транспорт чарасын законлы нигездә файдаланучы башка кешенең граждан җаваплылыгы иминиятләнә.

Мәжбүри иминият шартнамәсә төзегәндә, иминиятче иминиятләүчегә иминият полисы һәм дәүләт үрнәгендәге махсус билге тапшыра. Мәжбүри иминиятне гамәлгә ашыруны раслаучы документ булып иминият полисы тора.

Зыян күрүчеләр таләбе буенча компенсация түләүләре гамәлгә кую документлары нигезендә һәм 2002 елның 25 апрелендәге 40-ФЗ номерлы федераль закон нигезендә эшләүче иминиятчеләрнең һөнәри берләшмәсә тарафыннан гамәлгә ашырыла.

Зыян күрүчеләр һәм иминиятчеләрнең һөнәри берләшмәсә арасындагы компенсация түләүләре уңаеннан мөнәсәбәтләрдә аналогия буенча мәжбүри иминият шартнамәсә буенча файда алучы белән иминиятләштерүче арасында мөнәсәбәтләр өчен Россия Федерациясә законнарында билгеләнгән кагыйдәләр кулланыла. Тиешле нигезләмәләр Федераль законда башкасы каралмаганга һәм мондый мөнәсәбәтләрнең асылынан башкасы килеп чыкмаганга кулланыла. Шул ук вакытта күрсәтелгән компенсация түләүләре иминиятче һәм (яки) зыян өчен җаваплы зат тарафыннан китерелгән зыянны өлешчә каплауга тигез суммага кими.

Транспорт чаралары хужаларының иминиятләштерү буенча күрсәтелгән Федераль закон белән билгеләнгән бурычларын үтәүне контрольдә тоту милиция тарафыннан транспорт чараларын теркәү, Дәүләт техник күзәтүен оештырганда һәм юл хәрәкәте кагыйдәләрен үтәүне контрольдә тоту өлкәсендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашырганда, шулай ук юл хәрәкәте иминлеген тәзмин итү өлкәсендә норматив хокукий актларны теркәгәндә башкарыла. Транспорт чарасын йөртүченең үзе белән мәжбүри иминият полисы булырга һәм аны тикшерү өчен Россия Федерациясә законнары нигезендә вәкаләтле милиция хезмәткәрләренә тапшырырга тиеш.

Россия Федерациясә территориясендә элге Федераль закон белән билгеләнгән граждандык җаваплылыгын иминиятләү буенча йөкләмәне үтәмәгән транспорт чараларын файдалану тыела. Күрсәтелгән транспорт чараларына карата дәүләт техник каравы һәм теркәве үткәрелми.

6. ПРОГРАММАНЫ ТОРМЫШКА АШЫРУ НӘТИЖӘЛЭЛЭГЕН БӘЯЛӘУ ҺӘМ СОЦИАЛЬ-ИКТІСАДЫЙ НӘТИЖӘЛӘРЕ

Программаны тормышка ашыру нәтижәсендә Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Мусабай-Завод авыл җирлегә юлларында аварияләр һәм юл-транспорт һәлакәтләрендә һәлак булучылар саны кимү, юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү белән идарә итү системасын, юл хәрәкәтендә катнашучылар белән эшләр буенча дәүләт сәясәтен камилләштерү, транспорт чараларының конструктив һәм эксплуатацион куркынычсызлыгын арттыру, Мусабай-Завод авыл җирлегендә юл хәрәкәтен оештыруны камилләштерү, юл чөптөрөндә имин хәрәкәт шартларын тәэмин итү, юл хәрәкәте иминлеген тәэмин итү өлкәсендә контроль-күзәтчелек эшчәнлеген камилләштерү, юл хәрәкәтендә катнашучылар өчен оператив радиоәлектрон булдыру һәм госпитальгә кадәр этапта юл-транспорт һәлакәтләрендә зыян күрүчеләргә ярдәм күрсәтү сыйфатын күтәрү көтелә.

Күпчелек очракта алынган нәтижеләргә нинди дә булса дәрәҗә теоретик нигез бирү дә шулай ук авыр. Бигрәк тә оештыру чараларының юл хәрәкәтендә катнашучыларның үз-үзләрен тотышы моделенә йогынтысы аз өйрәнелгән. Һәм моның үрнәге булып жәяүлеләр юллары тора. Бу чара нәтижәсендә юл-транспорт һәлакәтләре санындагы нинди дә булса үзгәрешне исбатлау авыр. Хәтта жәяүлеләр юлы саны артса да, бу жәяүлеләрнең барысы да алардан файдаланачак, ә автомобильчеләр тизлекне алар янында киметәчәк дигән сүз түгел. Мондый чаралар буенча, бәлки, юл хәрәкәтендә катнашучыларның үз-үзләрен тотышы модельләренең башка үзгәрешләре буенча булган материалларда бушыклар бар. Шуңа күрә китерелгән аңлатмалар шактый дәрәҗә булырга мөмкин, әмма алар мөмкин булган, ләкин документлаштырылмаган аңлатмалар турында гипотезалар гына.

Россия Федерациясә Хөкүмәтенең 1998 елның 4 декабрендәге 1441 номерлы карары белән расланган Россия Федерациясә автомобиль юлларының озынлыгы, техник торышы буенча юл хәрәкәте иминлегә күрсәткечләрен дәүләт исәбенә алу кагыйдәләре нигезендә юл-транспорт һәлакәтләре торышын бәяләнең түбәндәге индикаторларын дәүләт исәбенә алу гамәлгә ашырыла:

- хәрәкәт составы туктап тору өчен мәйданчыклар, шул исәптән туклану, сәүдә, ашыгыч медицина ярдәме һәм жир катламыннан читтә урнашкан автотранспорт тукталышларының башка урыннарында ял итү һәм кыска вакытлы тукталыш өчен мәйданчыклар саны;

- тротуарлар һәм каты өслеклә жәяүлеләр юллары озынлыгы;

- автобус тукталышлары саны;

- бер дәрәҗәдә тоташу һәм киселешү урыннары саны (гади җиһазландырылмаган тоташулар һәм киселешләр, өлешчә каналларга бүленгән тоташулар һәм икенче дәрәҗәле юлда юнәлдерелгән утраулар белән киселешләр, тулысынча каналларга бүленгән киселешләр һәм ике юлда да юнәлдерелгән утраулар белән тоташулар, божралы киселешләр);

- төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре таләпләренә туры китереп урнаштырылган каты өслеклә (капиталь, җиңеләйтелгән һәм күчеш) төп юлга чыгу һәм керү урыннары саны;

- барлык типтагы күчмә-тизлек полосалары, шул исәптән чөйсыман, параллель, бүленү полосасы белән параллель, параллель булмаган яки кәкрә сызыклы полосалар саны;

- кытыршы өслеклә юл катламнарының озынлыгы (макро- һәм микрокытыршылыкны тәэмин итүче сайланган гранулометрик состав белән юл катламының беренче өслеген эшкәртү);

- ныгытылган юл читләре (сул һәм уң як), шул исәптән асфальтобетон, цемент-бетон, таш материаллар белән, үләннәр чөчеп ныгытылган юл читләренең озынлыгы;

- барьер һәм парапет тибындагы коймалар озынлыгы (төзелеш нормалары һәм кагыйдәләре нигезендә беренче төркем коймалары);

- сигнал баганалары саны;

- ясалма корылмаларда һәм бордюр ташларында отбойлы брусның югары төгөрмәче озынлыгы;

- горизонталь (юл өслегенә төшерелә торган линияләр, язулар, уklar һәм башка билгеләмәләр) һәм вертикаль (күперләр, юлүткәргечләр, парпетлар, киртәләр, бордюрлар һәм башка юл корылмалары һәм юл элементларына төшерелә торган линияләр һәм билгеләмәләр) булу;

- расланган дислокация нигезендә юл билгеләре һәм күрсәткечләр саны;

- стационар яктырту җайланмалары саны;

- төрлө дәрәжәләрдә җәяүлеләр кичүе саны;

- тимер юллар һәм хисап бирүче оешма балансында булган автомобиль юллары кисешкән урыннарда төрлө дәрәжәдә транспорт развязкалары саны;

- машина йөртүчеләргә әзерләү сыйфаты һәм башка юл хәрәкәтендә катнашучыларның юлларда үз-үзләрен тотышы културасы;

- отвод полосасында һәм юл буе полосасында сервис объектлары саны (автозаправка станцияләре, мотельләр, кемпинглар, техник хезмәт күрсәтү станцияләре, башка сервис объектлары);

- Россия Федерациясе автомобиль юлларында юл-транспорт һәләкәтләрен исәпкә алу һәм анализлау кагыйдәләре нигезендә ачылган юл-транспорт һәләкәтләре концентрациясе участкалары саны;

- юл-транспорт һәләкәтләре концентрациясе участкаларын бетерү өчен юл эшләре башкарылган участкалар саны;

- юридик һәм физик затларныкы булган трамвай һәм троллейбуслар саны;

- юлларның сыйфаты һәм аларның кулланучылар шартларына туры килүе.

Юл-транспорт һәләкәтләренә гомумиләштерелгән индикатив күрсәткечләре сыйфатында кабул ителә:

- 1 кв.м. мәйданда гомуми файдаланудагы юлларның озынлыгы, километрларда;

- асфальт-бетон өслекле юлларның гомуми файдаланудагы юлларның гомуми озынлыгына нисбәте; %ларда;

- асфальт-бетон өслекле юллар белән гомуми файдаланудагы юллар челтәренә кадәр элементка булмаган торак пунктларның чагыштырма зурлыгы, процентларда,

- авыл хужалыгы предприятиеләренә үзәк утарлары;

- калган торак пунктлар.

Өлеге программаны тормышка ашыру нәтижәсендә көтелә:

- районда юллардагы аварияләргә киметү һәм ел саен юл-транспорт һәләкәтләренә индикатив күрсәткечләргә киметү, бу, ничшиксез, юл-транспорт һәләкәтләренә гомуми саны картинасында чагылыш табачак:

- юл-транспорт һәләкәтләргә нәтижәсендә җәрәхәт алуучылар һәм һәлак булучылар саны, нәтижеләргә авырлыгы;

- юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү өлкәсендә дөүләт идарәсе системасын һәм юл хәрәкәтендә катнашучылар белән эшләүдә дөүләт сәясәтен камилләштерү;

- транспорт чараларының конструктив һәм эксплуатацион иминлеген арттыру;

- шәһәрдә юл хәрәкәтен оештыруны камилләштерү;

- юлларда имин хәрәкәт шартларын тәмин итү;

- юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү өлкәсендә контроль-күзәтчелек эшчәнлеген камилләштерү;

- хәрәкәттә катнашучылар өчен оператив радиоэлемент системасын булдыру һәм юл-транспорт һәләкәтләрендә зыян күрүчеләргә госпитальгә кадәргә этапта ярдәм күрсәтү сыйфатын күтәрү

Башка чыганаclar: банclarның максатчан кредитлары, программаны тормышка ашыруда катнашучыларның взнослары, фондлар һәм ижтимагый оешмалар акчалары, эшмәкәрлек структуралары чаралары, иганәче чаралары һ.б.

**2026-2028 елларга Мусабай-Завод авыл жирлеге буенча юл хәрәкәте иминлеген
арттыру программасы**

№	Объектларның исеме	Егәрлек	Финанслау чыганақлары	Искәрмә
---	--------------------	---------	--------------------------	---------

			Жирле бюджет, мең сумда			
			2026	2027	2028	
1	Авил эчендәге юлларны төзү, ремонтлау һәм реконструкцияләү:					
1.1	Таш-Кичу авылы, Узәк урамы	0,5	-	100,0	-	ЖБ
1.2	Таш-Кичу авылы, Якупов урамы	0,5	100,0	-	-	ЖБ
2	Юл билгеләре	12 шт	-	-	100	ЖБ
	Барлығы:		100,0	100,0	100,0	